

čudoredno žive, kojima srce nije dosta čisto, da gledaju Boga, ili na koje veoma utječe nevjernička okolina. Među njima su i mnogi, koji idu za obzirom ljudskim ili s kojih drugih razloga neće da se priznaju pristašama kršćanskoga čudoreda. Svima tima je teško, često gotovo nemoguće, moliti. Prigovaraju molitvi, da se oslobode dužnosti da mole. Cestoput nestaje svih njihovih tobožnjih teškoća protiv vjere za timi čas, ako se samo jedamput dobro ispovjeda. To je svakidašnje iskustvo katoličkoga dušobrižnika. Cestoput su se „teškoće“ dublje u dušu zasjekle. Zaradi takovih slabovjernih i poluvjernih treba da odgovorimo na neke prigovore.

Veli se n. pr.: „Svjetski događaji razvijaju se po određenim, nepromjenljivim zakonima. I kad bi bio Bog, ne bi se dao sklouuti molitvama da dira u prirodni red, da postupa po molitvenim željama“. Ajde da vidimo, da li je tako. Najprije mislim i što više proučavam sve više bivam uvjeren, da mi ne poznajemo kako treba svih sila i zakona vaseljene pa da pošteno ne možemo suditi, da li ne može najviša mudrost iznaći izuzetke od prirodnoga reda, kako ga naša mudrost zamišlja, na onaj način, da se nikako ne poremeti zbiljski prirodni red. Ali na pomenuto ne ćemo se obazirati. Dopustit ćemo ovdje, da je dokazano, da je ovaj prirodni red, t. j. da su svi prirodni zakoni nepromjenljivi. Može li Bog unatoč tome molitvu, t. j. prošnju uslišiti. Molitvu zahvalnu i kojom Boga slavimo ne idu prigovori o nepromjenljivosti prirodnih zakona.

***

O BRAKU PO VOLJI BOŽJOJ.

CRKVENI OCI I OFICIJELNA CRKVA O BRAKU. *)

„Brak neka drže svi u časti i ženitbena postelja nek je čista, častan neka je brak (Honorabile connubium, thorus immaculatus), a bludnicima i preljubocincima suditi će Bog“. To je nauka sv. Pavla (Hebr.

*) V. Život I., br. 5.

13, 4.) i samog evanđelja Kristova, a svaki pravi katolik razumije, da se i crkveni Oci, kanoni i oficijelna Crkva u nauci o tom „velikom otajstvu“ kršćanskog braka vjerno drže novozavjetne riječi Božje.

Tek uredništvo „Jugoslavenske Njive“ u godišnjem osvrtu (br. 52., g. 1919.) na „Auerovu študiju“ i na drugi članak „Za reformu bračnog prava“ i nehotice tumači, kako je saradnik njezin smio makar i iskriviti jasnu nauku Kristovu i svetih Otaca i tvrditi: „Brak je grijeh“ po nauci kršćanskoj, „nešto grješno“, „grješna veza, a težina ovoga grijeha može se ublažiti samo onda, ako je ova veza posvećena“. Evo ključa toj zagonetki: „Iz nauka,“ veli uredništvo, „naročito takovih, što stoje blizu socijalnoj politici, volimo da donesemo eseje pa dopuštamo i „ballons d'essays“, t. j. nabačene naučne ideje, eksperimente, novotarije, ako su iznesene s kriticizmom i duhovito a s ozbiljnim naporom, da se izade iz šablone... Nije naša briga da populariziramo šta je već utvrđeno, nego da onome tko ne nalazi razumijevanja kod oficijelne nauke, prokrčimo put u javnost. Volimo jedan korak napred u tamu(!), u neizvjesnost, u problem, nego kilometrične puteve puževa na utroj cesti“. Dakle „Napred u tamu!“ To je čudno „naprednjaštvo“! Dakako, komu u najtemeljnijim naukama ljudskog društva nije nada sve stalo do istine, ko voli „korak napred u tamu, u neizvjesnost“ nego li popularizirati istinu utvrđenu, taj će i svijetlo prikazati kao tminu, samo da utvrdi svoje „novotarije“ povadene iz zastarjelih ropotarnica. On se poput učitelja svojih, Voltaira i drugih francuskih enciklopedista, igra s temeljnim blagom duševnim i samim poretkom svega ljudskog društva, kao što se pustolovni zrakoplovac u svom pokusnom balonu bez kormila, bez užeta i bez uporišta igra životom svojim i svih onih, koji se vodstvu njegovu povjere. A kad slijepac slijepca vodi, obadva u jamu upadaju.

Koliko je Auer zastranio u prikazivanju nauke o braku, vidjeli smo već donekle u prijašnjem članku

(Život I., br. 5.), a sada ćemo to vidjeti iz nekih tobožnjih patrističkih citata, što ih Auer bez ikakve oznake navodi „iz vrlo raznolikih klasičkih prvotnih vrela“.

Podmetnuvši kršćanstvu uopće i nekim crkvenim Ocima napose poganske i od Crkve osuđene zablude gnostika i manihejaca o braku, piše Auer: „Pa i sam brak utemeljen je po nauci kršćanskoj na prvom grijehu, dakle je to sama po sebi grješna veza.... Zato neki (koji su to neki? Jedini gnostici, manihejci i slični pogani) oštro ustaju i proti samom braku i proti njegovoj glavnoj svrsi, rađanju djece.... Brak je grijeh, jer mu je izvor strast, a sve, što potječe od čutila, to je grješno. To je krug misli, u kojem se je kretao Gregorius Niselski, kada kaže, da sva zla u životu nastaju radi braka....“

U istinu pak one citirane grčke riječi niti su točno prevedene, niti su riječi Grgurove, već su riječi izdavatelja spisa njegovog „o djevičanstvu“ u natpisu 4. poglavlja. Sam Grgur na tom mjestu veli, da je oholost najviše klica i korijen svakom trnju grijeha, i da ova strast oholosti faktično ima svoj početak osobito od povoda ženidbe. U istom poglavlju svetac ističe prednosti Bogu zavjetovanog djevičanstva ispred braka te pokazuje, kako pristaše evandeoskog savršenstva za sebe lično poput apostola Pavla otklanjaju brak. Tek skrajuju površnost može u takovim riječima naći općenitu osudu braka, pogotovo, kad isti svetac malo dalje u istom spisu o djevičanstvu posvećuje čitavo 8. poglavlje odlučnoj obrani zakonitog braka. „Niko, kaže on, neka poradi riječi naših ne pomisli, da mi osuđujemo uredbu braka. Dobro bo znamo, da ni ženidba nije bila lišena blagoslova Božjega“. Dalje navodi riječi Pavlove (1. Tim. 4, 2.), kako „će u zadnja vremena odstupiti neki od vjere, slušajući lažne duhove i nauke đavolske, licemjerno lažući i ožigosani u savjesti svojoj, koji zabranjuju

ženiti se“ i t. d. Proti takovim manihejskim i gnostičkim krivovjercima sv. Grgur dalje krasno brani zakoniti brak, govoreći među ostalim: „Ko drži brak nečasnim, sam sebe obeščašćuje, gdje kudi brak“, u koliko je naime i on plod braka (V. Migne, Patrol, Graeco-Lat. 46, 354.—355.). Puka je dakle izmišljotina onaj „krug misli“, kojima Grgur tobože „ustaje proti samom braku i proti njegovoj glavnoj svrsi“.

Isto vrijedi i obzirom na Origena, koji u ostalom ne spada na crkvene Oce, jer je pao u mnogo zabluda, osuđenih od Crkve. Ali u pogledu nauke o braku dr. Auer, odnosno njegov pritajeni autoritet, upravo kleveće Origena gdje piše: „Za Origenesa je brak nečastan (*πολύβυστον* [sic!] τὸν ἀνδρωπονον), a sve, što nastaje usljed ćutiinog uživanja, da treba očišćenja“.

Origen (Migne, P. Gr. 14, 1250 ss.) upravo pobija Enkratite i slične krivovjerce, koji su takve zablude širili, i pozivajući se na 1. Tim. 4, 2.—3., veli: „Ima i čistoća, koja nije po vjeri, onih naime, koji se povadaju za duhovima zavodnicima i za naukama đavolskim... te zabranjuju ženiti se i uzdržavaju se (protiv Novog Zakona) od jela, što ih je Bog stvorio. To je dakle kriva vjera onih, koji su u brodolomu svoje vjere nastradali...“.

I drugdje Origen krasno govori o sakramentalnoj milosti kršćanske ženidbe n. pr. u komentarima in Matthaëum 14, 16.: „Bog je onaj, koji je dvoje u jedno združio, te nisu više dvoje, otkako se žena vjenčala s mužem; a jer je Bog začetnik ove sveze, zato je milost u onima, što ih je Bog združio. Znajući to dobro Pavao proglašuje, da je brak po Riječi Božjoj milost, kao što je i čist celibat milost...“.

Po tom spominje poznate riječi sv. Pavla i Krista Gospodina (1. Kor. 7, 7; Ef. 5, 25; Mat. 19, 6; 1. Tim. 4, 1.—3., vidi Migne P. Gr. 13, 1230). Isp. također slične tekstove, u kojima Origen izričito brani

kršćanski brak i opravdava sve dužnosti njegove „in Matth.“ 14, 23.—24.; Migne P. Gr. 14, 1245, 1249 itd.

Pisac „Jugoslavenske Njive“ jednako bez ikakva dokaza ili navedenog vjela prijesnu neistinu tvrdi, kad piše: „Grgur Nazijanski kaže, da je brak samo posljedica prvoga grijeha, jer da ovoga nije bilo, ne bi braka trebalo, već bi se ljudski rod umnažao mnogo dostojnije. Posljedica je toga, da se traži od čovjeka, koji će Bogu iskreno da služi, da ne sklapa brak . . .“.

Grgur Nazijanski radi o ženidbi i djevičanstvu u svom dugom govoru 37. in Matthaeum 19, 1.—12. (Migne P. Gr. 36, 282.) i opet u Moralnim pjesmama: „In laudem virginitatis“ (Migne P. Gr. 37, 522.). Već u 5.—9. poglavlju spomenutoga govora točno se drži nauke Kristove i apostola Pavla o braku, „što ga je Bog stvorio“ u raj u prije grijeha (cap. 3.), samo što po običaju mnogih istočnjaka Grgur drugu i treću ženidbu iza smrti prijašnjih supruga teško dopušta, a četvrtu privatnim rigorizmom svojim osuđuje. Navedimo tek neke misli njegove iz 10. poglavlja: „Dob ar je brak; ali neću ja tvrditi, da je uzvišeniji od djevičanstva. Ta djevičanstvo ne bi bilo što veliko, da nije bolje nego dobro. Nemojte mi ovo zamjeriti vi, koje ste pod jarmom ženidbe. Treba Boga više poslušati nego ljude. U ostalom, . . . ne bi bilo djevice, da nema braka. Jer otkle bi došla djevica u ovaj život? . . .“ Još opširnije Grgur Nazijanski raspravlja o ženidbi u drugoj pjesmi, gdje djevičanstvo kuje u zvijezde. Nigdje nema traga kakovu preziru ženidbe ili tvrdnji, „da je brak samo posljedica prvoga grijeha . . .“. Dapače protivno uči svetac, gdje u stihovima 105.—117. jasno ističe, kako je sam Bog već prije grijeha iza stvorenja Evina naredio zakonitu ženidbu i ženidbenu ljubav za zakonito rađanje i uzgajanje djece, dakle diametralno protivno od onoga, što mu dr. Auer podmeće. I dalje u krasnom dialogu između personificiranog braka i djevičanstva ističe

naizmjenice velika dobra zakonitog braka i veće vrline djevičanstva te napokon v. v. 728.—732. prikazuje Krista kao suca, gdje već u nagradu daje bogoljubnom djevičanstvu, ali i vjernost u zakonitom braku na vijeke nagrađuje.

Što se tiče sv. Ivana Zlatousnika, i on u svom spisu o djevičanstvu oštro napada krivovjerce, koji su osudili zakonitu ženidbu, te poimence u 9. i 10. poglavlju (Migne P. Gr. 48., 539.) dokazuje, kako preporuka djevičanstva nipošto ne znači zabranu braka, ali nasuprot osuda braka znači i uvredu za djevičanstvo. Nadalje dakako kuje u zvijezde Bogu za ljubav vjerno održano djevičanstvo na temelju novozavjetnog sv. Pisma. Veli deduše, da su praroditelji prije u djevičanstvu živjeli te su brak ovršili tek poslije prvoga prijeha; ali se ovaj svetac vara u ovom privatnom mnijenju svome, po kojem bez ikakva oslona na objavu Božju misli, da se brak ne bi ovršio, kad ne bi bilo prvoga grijeha (cap. 14.). Bog bi dakako i drugim načinom mogao umnožiti rod ljudski, kako to ističe svetac, upozoriv nas na milijune djevičanskih anđela Božjih i na djevičansko stvorenje samih praroditelja naših; ali nemamo nikakva razloga, da u hipotezi trajne vjernosti i milosti praroditelja naših isključimo uredno ovršenje zakonitog braka; dapače pozitivno znamo iz objave Božje, da je Bog upravo htio jedinstvo svega roda ljudskoga pomoću zakonitog braka. Nu premda se je Zlatousnik u tom privatnom mnijenju svome prevario, opet ni ovdje ne može mu se pravom predbaciti prezir zakonitog braka, jer on ga cijeni i pozitivno dopušta kao uredni ustuk neurednim požudama. U ostalom ono krivo privatno mnijenje sv. Ivana Zlatousnika nije nikada općenito zavlдалo u Crkvi niti kod svetih Otaca niti kasnije. Ne samo skolastici (v. S. Thomae Summa theol., Supplem. q. 42. a. 2.), nego i mistici (v. n. pr. Život i objave sv. Brigite, izd. Clarus, I. pogl. 26) jasno uče, da je Bog ženidbu naredio prije

grijeha, i to u svrhu urednog rađanja i uzgajanja djece, što bi se također onda događalo, da praroditelji nisu sagriješili.

Među crkvene oce dr. Auer ubraja i odmetnika Tertulijana, koji je kasnije kao krivovjerski montanista protiv katoličke nauke branio prestroga načela o drugoj ženidbi, premda prije još u spisu „Ad uxorem“ bijaše ženi svojoj samo preporučio, da se iza smrti njegove ili nikako ne preudade ili samo za kršćanina. I ovom piscu dr. Auer podmeće smiješnu općenu zapovijed: „Valja odabrati beženstvo, pa ma i propao ljudski rod“. U istinu Tertulijan i u rigorističnim spisima svojim, gdje protiv nauke crkvene osuđuje drugu ženidbu, svuda na temelju evanđelja protiv krivovjeraca brani prvi kršćanski brak kao dopušten. A posve općenito govori „Ad uxorem“ I 3.: „Da se zabranjuje ženidba, to nigdje nikako ne čitamo (nusquam omnino legimus) . . .“.

Izmišljotina je, što dr. Auer podmeće veleumu svetom Augustinu: „Oni koji se ne žene sjati će na nebu kao sjajne zvijezde, dok će njihovi roditelji biti slični tamnim zvijezdama“. Sveti Augustin, koji je u spisu „De bono coniugii“ temeljito opravdao kršćanski brak, u drugom spisu „De sancta virginitate“ ističe tek veće zasluge i veću slavu rajsku djevičanskih duša, pozivajući se tu dva puta na riječi Pavlove: „Druga je svjetlost sunca, druga svjetlost mjeseca i zvijezda“ (V. Migne P. Lat. 40. 403.; 410.). Iz ove „druge svjetlosti“ napravio naš čarobnik u „Jugoslavenskoj Njivi“ tamne zvijezde.

Koliku nezgrapnost može neko napisati, kad prelazi na područje, na kojem je potpun laik, neka svjedoči i ova tvrdnja „Jugoslavenske Njive“: „Po drugim opet crkvenim ocima brak je nastao tako, što je davao u zmijskom obliku obmanuo ženu, pa je on prema tome „un acte de rébellion“ proti Stvoritelju“.

Pisac se razmeće tobožnjim citatima crkvenih otaca, a ne zna ni najbitnijih svojstava crkvenog oca. U isti koš baca pravovjernu nauku svetih otaca i skrajnje zablude krivovjeraca o braku, pa onda neumjesno primjenjuje načelo: „Krajnosti se uvijek dotiču“. Crkveni oci nisu ništa drugo nego „os Ecclesiae“, usta Crkve, a samo na temelju nezgrapne zbrke pojmova pisac može izumjeti razliku između „mišljenja oficijelne Crkve“ i svetih Otaca u vjerskoj nauci o braku. Nije tek oficijelna Crkva prva proglasila nerazrješivost kršćanskog braka, već je to prvobitni zakon samoga Stvoritelja u rajju, kako to ističe sam Spasitelj na temelju nadahnutih riječi Adamovih: „Što je dakle Bog sastavio, čovjek neka ne rastavi.“*)

Sarajevo.

I. Bok D. I.

DOPISNICA UPRAVE.

Prijateljima naše omladine. Iako je „Život“ namijenjen prije svega odraslima, opet su pretplatnici većinom daci. Njima je pretplata snižena na ciglih 5 kruna, dakle daleko ispod troškovne cijene, što znači manjak od nekoliko hiljada kruna. Učinismo to, da se list raširi među omladinu znajući, kolika opasnost prijeti vjeri njezinoj. Rečeni je manjak ove godine pokriven mladima. Nego nastala je međutim druga neprilika: papir je opet poskupio za preko 100%, a tisak za 50%. Da se u ovo vanredno doba „Život“ osigura, budi nam dozvoljeno apelovati na katoličku svijest i požrtvovnost naše inteligencije, neka ne zapusti omladine, koju će materijalizam, ne odupremo li se za vremena, sapatiti u teške okove svoje na vječitu propast duša i neiskazanu štetu ispaćene domovine.

Uredništvo „Života“.

*) O nekim drugim smrtnim skokovima zrakoplovca „Jugoslavenske Njive“ u ovoj atmosferi sudbonosnoj za čitavo ljudsko društvo pisali su već i drugi pisci. Isporedi osobito članak „Brak na vrijeme“ u 2. i 3. broju „Katoličkog Lista“ (1920.). I tu se vidi, kako se „napredni“ ne žacaju zarđale grade iz zastarjelih ropotarnica . . . .